# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 137. — Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 13. червня, 1923.

VOL. XXXI. — No. 137. — Jersey City, N. J., Wednesday, June 13, 1923. — THREE CENTS


## ПРОМИСЛОВИЙ СУД В КАНЗАС ПРИЗНАНИЙ БЕЗПРАВНИМ

ВАШІНГТОН, 11. червня. — Найвисший Суд Злучених Держав, розглянувши справу закона стейту Канзасу про так званий промисловий суд, який мав полагоджувати всі непорозуміння межи підприємцями та робітниками, признав сей закон противним американській конституції, а тим самим не існуючим.

Найвисший Суд станув на становищи, що промисловий суд не може установляти заплати та других умов праці, бо американська конституція гарантує свобідну умову межи робітниками та підприємцями.

Справа прийшла під судовий розгляд наслідком процесу проти одної різницької спілки. Оречення Найвисшого Суду було видано одноголосно.

## НЕ РОБИТЬ НІЯКИХ ВИІМКІВ ДЛЯ ЧУЖИХ КОРАБЛІВ

ВАШІНГТОН, 11. червня. — Департамент скарбу, даючи відповідь на ряд запитів та прозьб, в справі виконування недавного рішення про перевіз алькоголічних напитків морем, заявив, що се рішенне має обовязувати строго всі чужинецькі кораблі та що на будуче чужі кораблі не будуть могти давати своїм морякам напитки, як лишень корабель віде в трималеву прибережну полосу.

Зате департамент скарбу дав дозвіл тим французьким кораблям, що виїхали в дорогу ще тоді, як нове роспорядженне не обовязувало, себто перед днем 10. червня, заїхати до американських партів навіть з ладунком алькоголічних напитків, якщо корабельний заряд опечатає свої склади та не буде видавати трунків, як довго буде в обрубі американських вод.

## РЕЗИГНАЦІЯ НЮЙОРСЬКОГО КОМІШЕНЕРА ІМІГРАЦІЇ

ВАШІНГТОН, 11. червня. — Роберт Тод, комішенер іміграції в нюйорськім порті, зрезигнував зі свого уряду. Тод не подав до публичного відома причин своєї резигнації, заявляючи на запити лишень те, що він хоче посвятитися приватному бизнесови.

## РОЗХОПИЛИ АВСТРІЙСЬКУ ПОЗИЧКУ

НЮ ЙОРК, 11. червня. — Американські банкирі розхопили предложену їм до підпису австрійську позичку за 15 хвилин. Ціла позичка виносить 126 міліонів долярів, з чого Злучені Держави мали право підписати 25 міліонів. Решту розібрали 7 других держав.

## ВІДКЛИК ЦЕРКОВ ДО ГАРДИНГА ЗА АКЦІЄЮ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ

ВАШІНГТОН, 11. червня. — Цілий ряд американських церковних організацій відніся до президента Гардинга з просьбою, щоби він почав якусь урядову акцію в обороні поневолених народів на Близькому Сході (в передній Азії).

## НОВА ВИПРАВА НА ПІВНІЧНИЙ БІГУН

ВИСКАСЕТ, Майн, 11. червня. — Капітан Доналд Мекмилен поробив уже всі приготовання до своєї виправи до північного бігуна. Вибираєтся він вітрильним кораблем. Він вірить, що не довго буде треба ждати, поки до північного бігуна будуть курсувати правильно відлітаючі бальони.

## СЕМЕРО ЛЮДИЙ ПОТОНУЛО В ПОВЕНИ

КАНЗАС СИТІ, 11. червня. — Наслідком великих виливів рік в Канзассі втопилося 7 осіб. Число жертв може показатись ще більшим, бо досі нема чуток від соток людий, пропавших підчас повени.

Найбільше жертв в людях було в південно-західній частині стейту Канзасу, довкола міста Аркензо Ситі та Винфілда.

Маєткові шкоди величезні.

## ДОЗВАЛЯЮТЬ ПРОПОВІДУВАТИ ЛЮДЯМ, НЕ ВІРУЮЧИМ В НЕПОРОЧНЕ ПОЧАТТЕ

НЮ ЙОРК, 11. червня. — Заряд презбитеріянської церкви в Ню Йорку дозволив проповідувати двом студентам, які не приймають віри в непорочне початте Христа, хоча недавні загальні збори сеї церкви приняли сю доктрину (науку) межи основні засади своєї віри.

## УЛЬТИМАТ „СУХИХ" РЕПУБЛИКАНСЬКІЙ ПАРТІЇ

НЮ ЙОРК, 11. червня. — Антисалюнова Ліга, головна прогибіційна організація, предложила републиканській партії стейту Ню Йорк ультимат, в якім заявляє рішучо, що не піддопре партії, коли вона іменує на будуче кандидатом на становище стейтового губернатора якогось „мокрого" політика.

## ВЕЛИКИЙ ЗАПИС НА ЗАВЕДЕННЄ ДЛЯ СЛІПИХ

НЮ ЙОРК, 11. червня. — Нюйорський біржевий спекулянт Рудольф Кеплер, як показується з його тестаменту, лишив три четвертини свого маєтку, який рахують на пів міліона долярів, для Нюйорського Товариства для Сліпих.

## ХАБАРНИЦТВО НА ТЛІ ПРОГИБІЦІЇ

НЮ ЙОРК, 11. червня. — Лестер Рівс, прогибіційний агент, зізнав перед судом проти горівчаних пачкарів, що один з них, котрого він назвав по імени, давав йому хабара в сумі 20,000 долярів за те, що сей дозволить винятн йому з маґазину в Бруклині 5 бочок горівки.

## ВЕЛИКИЙ ПОЖАР ДЕРЕВА

У Виліємсбурґу, дільниці Бруклина, погоріли склади дерева, вартости пів міліона долярів. Пожар гасили пожарні сторожі з шістьох довколичних пожарних стацій.

## КІЛЬКО ГРОШИЙ ВЛОЖЕНО В ЗЕЛІЗНИЦІ?

Журнал „Рейлвей Ейдж" обчисляє на основі книг зелізничих підприємст Злучених Держав, що в ті підприємства вложено 21 міліярд долярів.

## ЦЕРКОВ 21 ВІРОІСПОВІДАННЯ

В Джексон Гайтс отворено церкву, в якій мають відправляти богослуження вірні 21 віроісповідань разом.

## ТЮРМА ЗА ВБИТТЄ ХЛОПЦЯ АВТОМ

Стейтовий суд в нюйорській дільниці Кінгс засудив на трилітну вязницю пані Лорету Томсон, котра забила в Брукліні 11-літного хлопчину Доміника Леона.

Се перша жінка, яка попадає в тюрму в тім стейті за невважну їзду.

## САМОВБИЙСТВО ЧЕРЕЗ ВІДКРИТІ КРАДЕЖІ

В Нюарку, Ню Джерзі, поповнив самовбийство при помочі отруї. Ф. Арнолд, як судовий урядник доручив йому позов за скраденнє 100,000 долярів з кооперативного позичкового товариства, в котрім Арнолд був скарбником через 20 літ. Його дочка бачила на власні очи, як батько випивав отрую.

## НОВІ ЛЮБИМЦІ

В Джерзи Ситі відкрито жінку, яка держала в хаті цілу масу щурів та кормила їх хлібом. Видавла на них 9 бохонців хліба в день.

## З НЕДОЛІ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ

В четвер 10. мая під церквою св. Юра у Львові приступив до двох українських громадян новобранець-Українець з добромильського повіту і просив о поміч в такій справі: В касарнях на янівських Блонах у Львові є з Добромильщини 15 людий новобранців-Українців, між ними і він. Над ними знущаються в неможливий спосіб, а то: секують, визивають, бють, до церкви забороняють ходити, в кожде українське свято дають їм найбільше робити. Все лише вигукують: ...„Шляк вас трафі, кабани, ми вам дами України"... Перед кількома днями кинулись польські жовніри на одного нашого новобранця, завинули його в коц і стали бити мов навіжені, аж товариші Українці мусіли прийти йому в поміч. Переслідування тривають дальше.

## МОЛОДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СКРИПАК В КАНАДІ

Комісія Королівської Академії і Королівської Колегії Музики з Лондону перепровадила недавно у Виніпегу іспити з гри на фортепяні і скрипці. Між студентами музики, що перейшли успішно іспити з гри на скрипці, находимо імя молодого Українця, Тараса Гупицького, який з відзначеннєм здав іспит з висшого курсу. Взагалі було шість студентів і студенток, що здали іспит з відзначеннєм.

## МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ ЗАНЕДУЖАВ

П. С. Русова, яка щойно повернулась з Риму до Відня, повідомляє, що митрополит Шептицький знову занедужав. До недужого виїхав з Відня о. Йосафат Жан ЧСВВ.

## ВАРСТАТОВІ РОБІТНИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПІДВИШКИ

Юнійні провідники почали перед Робітничою Зелізничою Радою Злучених Держав в Шікаґо свої вивози в користь свого домагання підвисшити робітничу заплату всіх зелізничих варстатовим робітникам на 8 і пів до 16 центів на годину.

## ПРАВОСЛАВНА ПРОПАГАНДА ПАДЕ

На Підкарпатській Руси кацапи вели кілька літ пропаганду проти грецько-католицької церкви, називаючи її українською і ворожою „единой, неділимой Росії".

Як довго ще удержувалась по деяких селах Підкарпатської Руси бездонна темнота, так довго удержувалось там і кацапство, а з ним і нововведене „православє", яке було тільки бизнесом православних попиків, звичайно викроплених дяків.

Одначе зі зростом просвіти паде на Підкарпатській Руси кацапство, а з кацапством і „православє".

Селяни вже не так бояться української церкви, як боялися спершу, і не так вже тужать за „єдиною неділимою Росією" як бувало в перших хвилях пропаганди. Тепер вони покидають своїх православних попиків і знову вертаються до грецько-католицької церкви, чи як кажуть кацапи, української церкви.

Наслідки сеї пропаганди лише такі, що збаламучені кацапськими агітаторами громади повидавали надармо великі суми гроша, які пропали безповоротно.

## НАСТРОЇ В МОСКВІ

12. травня московський совет професійних спілок випустив заклик до робітників организувати протест проти імперіялістичних замірів антанти, які виявились в англійській ноті. Біля Великого Театру, в якому відбував засідання московський совет надзвичайне засідання, зібралось досить богато народу. На засіданню совету з промовами виступили: Каменев, Чічерін, Бухарін і Троцький. Чічерін у своїй промові зазначив, що він уважає, що реакційні круги Англії вважають теперішній момент відповідним для виступу проти Росії. Троцький вказував на змагання російських робітників і селян до піднесення господарського стану своєї країни і на мирні наміри Росії, яка хоче мира, але не ціною капітуляції. Совет приняв текст депеші до Нансена, почесного члена московського совету, в якій висловлюється надії, що Нансен виступить проти військових проектів відносно Росії і до МекДональда, в якій закликається англійських робітників до протесту.

## РОСІЙСЬКИЙ МІЛІОНЕР ПОМЕР В ДАНІЇ

В Копенгазі, столиці Данії, помер на горляного рака російський генерал Іван Харін, котрого перед війною вважали найбогатшим чоловіком в Росії.

## ПРЕЗИДЕНТ ПЕТРУШЕВИЧ В БЕРЛІНІ

З Европи повідомляють, що президент Української Національної Ради, д-р Евген Петрушевич, перенісся до Берліна, де займеться зорганізованнєм, зглядно перетворенням Галицького Уряду, який буде складатися з малого числа осіб, з огляду на вказану ощадність.

Задля зліквідовання віденського урядничого апарату має бути утворена у Відні ліквідаційна комісія, яка має скінчити свою роботу до кінця серпня. У Відні також лишається видавництво „Українського Прапора", органу Галицького Уряду.

## ЦІЛА АМБАСАДА НА ВАКАЦІЯХ

Ціла мадярська амбасада переноситься на вакації з Вашінгтону до богацького купелевого міста Нюпорту. Амбасадор постарався о мешканнє для членів амбасади.

## БУВШОГО БОЛГАРСЬКОГО ПРЕМІЄРА СТАМБУЛІЙСЬКОГО УВЯЗНИЛА ЙОГО ВЛАСНА ПРИБІЧНА ГВАРДІЯ

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 11. червня. — Тутешній німецький дневник „Прагер Прессе" повідомляє, що бувшого болгарского премієра Стамбулійського увязнила його власна прибічна гвардія.

## БОЛГАРСЬКІ ПЕРЕВОРОТЦІ ПРИСПІШИЛИ ЗАГОВІР ПРОТИ СТАМБУЛІЙСЬКОГО

ЛОНДОН, 11. червня. — З Відня повідомляють, що тамошній німецький дневник Ноєс Вінер Тагеблят одержав відомість із Софії, столиці Болгарії, яка доносить, що політичний переворот в Болгарії приготовлювано на конець червня с. р., але прискорено, щоб випередити великий селянський конгрес, який Стамбулійський мав небаром скликати в Софії, аби застрашити буржуазію.

На сей зїзд мало прибути 200,000 селян, а порядок вчасі зїзду мало держати 20,000 „помаранчевих ґвардійців" Стамбулійського, яких він зібрав в Софії і зоружив оружем з державних арсеналів. Сі ґвардійці вже зложили присягу на нову болгарську конституцію.

В Софії не було певних відомостий про побут і долю поваленого премієра Стамбулійського. Вгадують, що се наслідки строгої цензури нової влади.

## СЕРБІЯ ОРУЖИТЬСЯ ПРОТИ БОЛГАРІЇ

ПАРИЖ, 11. червня. — Тутешній югославянський (сербсько-хорватсько-словінський) посол Спалайкович заявив, що його правительство поробило всякі охоронні заходи на сербсько-болгарському кордоні, на випадок воєнних рухів з боку болгарських мілітаристів.

„Мала антанта" (Югославія, Румунія, Чехословаччина), каже він, зачала переговори задля спільної акції, якби нове болгарське правительство стало мобілізуватись до воєнного виступу.

Посол Спалайкович заявив, що становище на Балкані тепер вельми поважне і мир висить на волоску.

## СЕРБІЯ ПРОТИ БОЛГАРІЇ

БІЛГОРОД, столиця Сербії (Югославії), 11. червня. — Нині промовляв у сербській скупщині (парляменті) міністер заграничних справ др. Нінчіч.

Він сказав, що Югославія дала доказ, що хотіла удержати добрі зносини з Болгарією, але вона не позволить, аби нова болгарська влада нарушувала мировий договір з Неї. (Се договір, який Болгарія підписала з аліянтами; головно ходить о розоруженнє Болгарії).

## БОЛГАРСЬКІ ПЕРЕВОРОТЦІ НИЩАТЬ ЗЕЛІЗНИЦІ НА СЕРБСЬКІЙ ГРАНИЦІ

АТЕНИ, столиця Греції, 11. червня. — Із Софії сюди повідомляють, що нова болгарська влада увязнює приклонників поваленого премієра Стамбулійського.

Із сербської границі повідомляють, що переворотці знищили зелізничі шляхи до Кустедіа, Царіброд і до сербської границі.

В Софії збирається щораз більше війск.

## НОВІ МІНІСТРИ В БОЛГАРСЬКОМУ КАБІНЕТІ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 11. червня. — Новий болгарський премієр Занков покликав на міністра закордонних справ Кріста Каллова, а полковника Вулкова на міністра війни.

Тепер нове болгарське правительство заступає всі партії кромі комуністичної і селянської.

## ЛОРД КОРЗОН ВВАЖАЄ НІМЕЦЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ ОСНОВОЮ ДО ПЕРЕГОВОРІВ

ЛОНДОН, 11. червня. — Лорд Корзон вважає, що німецьке предложенне у справі сплати „воєнного відшкодовання" аліянтам може служити основою для переговорів між аліянтами і Німеччиною.

## ФРАНЦІЯ НЕ ГОДИТЬСЯ З АНГЛІЄЮ

ПАРИЖ, 11. червня. — Французьке правительство не годиться з правительством Великої Британії щодо становища у справі німецького предложення.

Кажуть, що Франція не годиться на спільну відповідь всіх аліянтів, коли Англія не пристане на відкиненне німецького предложення.

## ПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ ЛОРДА РОБЕРТА СЕСИЛА

ЛОНДОН, 11. червня. — Британський премієр Стенлі Болдвин заявив в палаті громад, що лорд Роберт Сесил буде заступати Велику Британію в Лізі Народів, але посли у справі Ліги Народів мають звертатись до міністра закордонних справ, а не до нього.

## АНГЛІЯ ПРИЙМАЄ БОЛЬШЕВИЦЬКУ ВІДПОВІДЬ

ЛОНДОН, 11. червня. — Московський большевицький „уряд" прислав угодову відповідь на ультимат Великої Британії. Британське правительство прийме сю відповідь і покищо спір буде полагоджений в мировий спосіб.

## ФРАНЦУЗИ УБИВАЮТЬ НІМЦІВ В НІМЕЧЧИНІ

ДОРТМУНД, Німеччина, 11. червня. — Нині убила тут французька військова окупаційна влада 3 цивільних німецьких горожан.

# ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: | | ПЕРЕДПЛАТА. | |
|---|---|---|---|
| Three cents the copy. | | Поодиноке число три центи. | |
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign ond Jersey City Rates. | | В Джерзи Сити і заграницею. | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

# ЗРІСТ РОБІТНИЧОЇ ЗАПЛАТИ.

Нема тепер просто дня, щоби робітники якоїсь галузи промислу не дістали підвишки робітничої заплати. Деколи для сього потреба страйку, але звичайно підвишка приходить без страйку; в богато случаях сама загроза страйку вистарчає, щоби підприємці признали підвишку. Навіть як підприємці своєю впертостю до страйку доведуть, він не тревае довго.

Видно з сього, що загальне положеннє в промислах Злучених Держав таке, що ціна на роботу росте. Свідчить воно з одного боку про те, що Злучені Держави вернули вже до нормальних часів, а з другого боку про те, що замкненнє іміґрації таки мало такий наслідок на робітничу ситуацію, як се заповідали робітничі юнії.

Невдоволені з такого положення ті підприємці, які дивляться на всяку справу одним оком. Се ті підприємці, що бачуть лишень зростаючі кошти на заплату робітників. Короткозорих назвати їх треба тому, бо не бачуть вони другої сторони медалю, а саме, що через підвисшеннє заплати робітників зростає купча сила робітників і робітники можуть купувати більше виробів.

Невдоволені можуть бути теж робітники, які серед загального підвисшування заплати підвишки не дістають. Се робітники тих галузий, в яких робітники не зорґанізовані, в яких робітники не зрозуміли ваги орґанізації або не вспіли орґанізацію оборонити перед напором ворогів. Часто буває, що одні з найтяжчих робіт власне підвишки не дістають, — немовби на помятну науку робітникам, що до піднесення робітничої заплати треба не лишень відповідних суспільних відносин, але й відповідної робітничої орґанізації, якаб вміла се положеннє використати та домаганнє підвишки поставити.

Про значіннє йдучої тепер підвишки на будуче йде цікава дебата, яка до рішучого заключення ще не довела. Свідчить вона лишень про те, що погляди суспільних дослідувачів не сходяться в тому, чи теперішнє загальне підношеннє цін на товари та працю покажуть корисні, себто передусім постійні, чи не корисні, бо доведуть до промислового застою. Урядові обсерватори з бюра праці в Вашінґтоні схиляються до погляду, що теперішнє підвисшеннє цін моглоби довести до скорого застою в витворюванню та до безробіття тоді, якби воно йшло нездержним поступом. Колиж його здержуть ріжні суспільні чинники, як примірож недостача іміґрантів та неохочість банкирів давати подостатком капіталу на розширеннє підприємств, то зі зросту цін на товари та працю ніякої суспільної небезпеки бути не може, і теперішний період добробуту є зовсім нормальним, себто він потреває довший час.

# НОВА ФИЛЯ МОНАРХІЗМУ.

Московська большевицька ґазета „Русский Голос", яка виходить в Ню Йорку, у виданню із 7. с. м., в передовиці п. з. „Филя монархізму", нарікає, що нова филя монархізму обхоплює старі і молоді републики.

Каже, що в останньому часі набрали сили монархісти у Франції, в републиці, яка істнує понад пів століття.

Далі монархістичний рух росте в Угорщині, в Німеччині, а навіть в Китаю, в Азії.

Згадує теж і про заходи російських монархістів відбудувати монархію в Росії по упадку большевиків.

Кінчить „Русский Голос" свою статтю докором, що филя монархізму намагається прокотитись по усьому світу і захопити собою все; але потішує своїх читачів, що се не навіки, бо та филя колись розібється о скелі, якими є народи.

Отак і московська большевицька ґазета перелякалась филі монархізму і вже повірила, що вона захопить собою все, а тільки потішується, що се не навсе.

Дивне явище, що большевики так скоро піддаються тій филі і вже тільки жиють надією, що не вони, не большевики, не пролетаріят, але НАРОДИ набудуче виратують їх з потопи.

Одначе одної річи не подав „Русский Голос", а не подав, гадаємо, свідомо. Він не подав, що монархістична филя повстала наслідком большевицької филі.

Проти терору большевизму виринули монархісти, які теж терором хотять запанувати і далі правити.

Усюди по світі росте рух фашістів, а з ним і росте та кріпшає рух монархістів.

Проти брудного терору большевиків НАД НАРОДОМ, іде другий брудний терор ТАКОЖ НАД НАРОДОМ. Терор проти терору. Самовлада проти самовляди. Царство проти царства. Одновартні сили з обох противних кінців сходяться. Зведуть зі собою бій, і як каже, „Русский Голос", монархістична филя залле весь світ.

В Росії і на Україні ЦАРСЬКА ВЛАДА большевії приготовляє владу ЦАРЯМ Романовим. Народови вона не дала змоги розвинути у себе свобідного народоправства; держить народ у неволі; а для влади держить комісарсько-царський престол, престол теперішніх самовладців для нових самовладців.

Як дійсно в недалекій будучині захопить світ монархістична филя, то потерплять на тому свобідні народи; буде здержаний поступ демократії; буде здержаний розвиток самоправних установ.

А все — завдяки ідіотичному, все руйнуючому московському большевизмови.

# ПОЛІТИКА „КРУТИХ ПОВОРОТІВ".

**(Від самоозначення народів до „єдиної і неділимої" — С. С. С. Р. — „Кінець України!" — Большевицький відворот — VII. Всеукраїнська комуністична конференція в Харкові і національне питання. — Три большевицькі апостоли національної справи. — Національне питання розвязане, але... його треба розвязати. — Троцький і „відсталі", „безпорадні" українські ботокуди. — Раковський заявляє, що кілька відсотків національно чужого населення править цілою Україною. — Замісць Харкова Полтава або Київ! — „Національна палата" радянського союза і „короткочасні" курси українознавства. — Большевицька окупація і невмирущість українського національного життя).**

Один з головних провідників московського большевизму Троцький сказав недавно на Всеукраїнській Комуністичній Конференції в Харкові, що большевики мусять держатися політики „крутих поворотів". То значить, що, коли большевики хочуть удержатися при владі, вони мусять зміняти свою політику та повертати її „круто" то на право, то на ліво. У тих словах не було-б нічого нового й цікавого, бо ми знаємо не від нині, що большевики вміють крутити своїм комунізмом, як швець шкірою. Але сим разом слова Троцького відносилися **до большевицької політики на Україні.** Ними він хотів переконати своїх товаришів з т. зв. українського радянського уряду, що, як вони не зроблять новий „крутий поворот" у своїй політиці на Україні, то справа там може для них зле скінчитися. Щоб краще зрозуміти, про що тут ходить, пригадаймо собі дещо з недавнього минулого.

При кінці тамтого року большевики наважилися скасувати до решти навіть ту паперову самостійність, яку мали радянські републики (між ними Україна), та утворити один сильний **центральний уряд в Москві** для цілої бувшої Росії. Щоби сей крутий поворот від самоозначення народів до „єдиної і неділимої" Росії виглядав про людське око приличніще, вони відіграли при тім перед широким світом цілу комедію. На приказ з Москви т. зв. український радянський уряд в Харкові виступив сам з внесеннєм, щоби на місце дотеперішніх самостійних республик утворити **Союз Соціялістичних Совітських Республик** (С. С. С. Р.) з одним центральним урядом в Москві. Сей московський уряд мав перебрати полагоджування **всіх найважніщих державних справ,** як справи війська, закордонної політики, народнього господарства, фінансів і т. д. Ся пропозиція була ухвалена наперед в жовтні м. р. в Харкові, а потім в падолисті була принята, очевидно з великим вдоволеннєм, в Москві. Вийшло отже так, що ніби то **сама Україна** знов, як колись за Хмельницького, **впросилася під високу руку** тепер вже не московського царя, а **московських большевиків.**

Комедія пройшла гладко, без спротиву пригнобленого українського населення, і здавалося, що справа української самостійности остаточно зліквідована. Як самопевно виступала тут Москва, видно хоч би зі слів Раковського при ухвалюванню внесення на утворення Союза. Він сказав приблизно так: **Націоналістичні стремління** серед українського населення **змушували нас** через чотири роки задержувати форму державної самостійности України. Тепер ся націоналістична небезпека минула і ми можемо приступити до тісного обєднання всіх російських земель.

„Кінець Фінляндії!" крикнув колись ще перед війною російський чорносотенець Пуришкевич, коли російська Дума ухвалювала скасування автономних прав Фінляндії. „Кінець України!" подумали в душі, хоч і не сказали голосно, хитріщі большевики, ухвалюючи новий устрій радянської „єдиної і неділимої" Росії.

Пів року минуло з того часу і большевикам стало вже ясно, що **вони сильно перерахувалися.** Українського питання вони не зліквідували, тільки втратили решту довіря між тими нечисленними групами, які не розуміли ще ясно правдивих плянів московського большевизму на Україні. Від їх рішень лишився тільки один наслідок: **ще більш глибока й непроходима прірва між населеннєм України,** українським селянином, робітником і інтеліґентом, — і **окупаційною большевицькою владою.**

Большевики полапалися і, бодай про людське око, **затрубіли до відвороту.** Тим голосніще, **щоби почули їх і звернули на них увагу і на тих українських землях, що опинилися тепер в польській неволі.** Українське питання стануло знов на дневнім порядку і большевицькі провідники заговорили в один голос, що потрібний новий „крутий поворот" в політиці большевицької окупації на Україні.

Се короткий історичний вступ для кращого зрозуміння фактів. А тепер самі **факти.**

В першій половині квітня с. р. відбулася в Харкові **VII. Всеукраїнська Партійна Конференція Комуністичної Партії** (большевиків) **України.** Між питаннями, які обговорювалися на конференції, на перше місце висунулася **національна справа.** Не тільки, що сій справі була присвячена окрема точка, але вона опановувала цілу конференцію, від її початку до кінця. Крім багатьох дрібніщих бесідників забирали в сій справі голос три головарі московського большевизму. Перший: присланий умисне для сеї справи з Москви **Троцький,** другий: голова укр. радянського уряду **Раковський** і третій: начальний московської червоної армії на Україні, комісар війни **Фрунзе.** Всі три вони поділилися між собою ролями і кождий на инший лад старався переконати зібраних представників комуністичної партії України (тої ніби то партії українських селян і робітників!), що їм не можна вже так цілком нехтувати українського питання та що їм треба „на ґвалт"... українщитися. Те, що при тій нагоді було сказано, заслугує на найпильніщу увагу.

Перший виступив з промовою у сій справі спеціяльний висланник Москви — Троцький. Він старався перше всього оправдатися, чому він взагалі говорить про національну справу. „Адже сю справу ми вже давно розвязали," — так кажуть йому з усіх боків. „Україна — незалежна, Грузія, Азербейджан, стали також республиками і т. д. Справу національну вже розвязано..." І для втихомирення невдоволених товаришів Троцький викочує найтяжшу гармату: „Ініціятива в сій справі належить до Леніна. Товариш Ленін каже, щоби ми в сій справі не наробили **помилок, що можуть мати смертельний характер".**

Переходячи до самої справи, Троцький сказав: „Відносини з селянством — се гостра справа. Але коли взагалі небезпечне непорозуміння між нами й селянством, то воно стократ небезпечніще тоді, коли певна частина селянства не належить до тої національности, яка в старій монархічній Росії була пануючою національністю. Тут, **на Україні, де партія в переважній більшости складається з міських робітників з домішкою тільки селянства,** де міський робітник в значній більшости — **неукраїнський робітник,** де, звичайно, **національний склад партії має певний вплив на склад українського радянського апарату,** вже в тому самому, без сумніву, криється, коли не небезпека, то завдання, якого не можна не бачити".

(Конець буде).

## ВИНЯТОК З ЛИСТУ

### Настрій у краю.

Перемишль, 17. квітня.

А тепер знов Вам напишу за Галичину, та що тут діеся. Отже вже знаємо, що належимо до Польщі, але ми вто не віримо, бо нас ніхто не може примусити, чого ми, такий великий народ не хочемо. Вони можуть нас держати рік або більше, але як ми всі зрозуміємо, що зле, то покажемо пястук і силою віділремо насилу ворогів.

Наші брати з Великої України певно нам поможуть і тоді вже буде добре. Як прийшла та вістка, що до Польщі належимо, то у нас був великий смуток, а у Львові навіть наші побили троха поліцаїв, а і тепер кипить всюди як в горшку.

Поляки тепер добре нам заливають сала за шкіру. Замикають школи, а всі Українці мусіли ставати до асентерунку, бо приходить паліцай і замикають на 14 день до арешту.

Також Ваш син був в асентерунку і його також взяли, а до війска піде, як би була війна.

А що більше то Ви певно знаєте з ґазет.

Тепер здоровлю Вас та всіх Українців в Америці. Дай Боже щобисьте вернули до нас, але вільних та щобисьте разом заспівали „Вже Воскресла Україна!"

Ваш Іван.

# ДОПИСІ

## НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

### З концерту.

Дня 20. мая с. р., в неділю вечером, відбувся в Ню Гейвен, Конн., концерт заходом товариства „Ню Гейвен Санґербунд". В тім концерті брали участь ріжні народности, як Французи, Німці, Італійци, Поляки, Шведи і Українці. Всі народности приготовились до того концерту як слід, бо директор товариства Кароль Діль, заздалегідь сам лично позапрошував всі народности. Перших запросив Українців і сподівався від них чогось найкрасшого, тому призначив їх хор на закінченнє концерту. Хор Українців нюгейвенських, при українській церкві, знаний яко знаменитий хор, бо є в нім добірні голоси і много добрих сил. Але не дописав через диригента. Замісць приготовити вибір з українських народніх пісень і музиків, він без труду випровадив на сцену церковний хор і відспівав „Єдинородний Сине", „Отче наш", „Ангел вопіяше", а на закінченнє „Огні горять" Натомісць навіть такі Поляки заімпонували добором пісень. Хор їх, хотяй не пара українському, відспівав старанно „польске квяти", де уміщено і гимн народний „Єще Польска". Один з українських патріотів зробив наперед увагу диригентови українського хору, щоби подібно Полякам додав при кінці „Ще не вмерла", але він відповів: „Не можу, бо нема того в програмі. Так наш співолюбний нарід український в Ню Гейвен замісць лаврів за свою пісню завдяки свому диригентови збирає докори що нічого не навчились, а співали Службу Божу як у церкві. Зачуваємо, що він тепер готовиться до самостійного концерту лише зі своїм хором, бо ще остало йому до відспівання: „Святий Боже", „Иже Херувими" і „Да исполняться". Щасть Боже.

К.

—0—

## НАЯҐАРА ФОЛС, Н. Й.

В неділю, дня 13. мая 1923 р. відбулися загальні збори в церковній гали, в справі несення помочі укр. галицькій армії, котра опинилась на чужині без жадного матеріяльного забезпечення. Збори відкрив предсідатель Михайло Гупайло, покликуючи на бесідника Дмитра Грицая, бувшого укр. підст. славної укр. галицької армії, котрий предложив повновласть від тов. „Самопоміч" укр. військового табору в Йосефові, Ч. С. Р.

Д. Грийцай представив, як має українська американська еміґрація дбати про своїх людий, котрих жорстока судьба кинула в ярмо ляцької неволі. Росказував рівнож про стрілецькі відносини на чужині. По скінченню бесіди покликав д. Грицай щоби зложити свою жертву на народні цілі.

До збірки приступили і зложили отсі: Іван Борак 2.00; Михайло Гупайло, Даниїл Кисіль, Ілія Пуцак, Клим Пуцак, Мартин Ясусь, Петро Кутянський і церковна каса по 1.00; Франк Гаталяк і Василь Намийчак по 50 цнт.; Л. Дженьджа, А. Бущак, М. Кисіль і М. Профета по 25 цнт. — Разом $1.00.

ЗА УРЯД:
**Мих. Гупайло,** голова
**Ілія Пуцак,** писар.

—0—

## НЮ ЙОРК, Н. Й.

### Збірка для допомоги укр. ґімн. в Зборові.

Дня 19. мая с. р. відбулися перші піврічні збори комітету для допомоги укр. ґімн. в Ню Йорку. Заким приступлено до нарад, голова кам. на першім вступі зарядив збірку, мотивуючитим, що надходить горяче літо і комітет заперестане на час вакацій уряджувати так забави як і представлення. Завівав горячими словами до жертв на рідну школу відтак перечитав письмо від п. Д. Роговського директора Товариства Задаткового в Зборові. Старший віком (бо около 60 літ) наш старокраєвий патріот взиває всю еміґрацію зборівського повіту до згоди і помочі рідній школі. Кличе: Хай буде Вам честь і слава, а праця Ваша народня буде записана в серцях грядучих поколінь Зборівщини. Це пише до нас той, що кільканайцять літ пересидів в польських тюрмах. Слідуючі жертводавці члени основателі ком. зложили в кількох хвилях свої жертви: С. Футорський $15.00; по $5.00: Кравчишин, Луців, Паньків, С. Івашків, Скоцко, Заяць, Муравський, Дмитришин, Світлик, Маланчук, Кобзістий $5; Ксьондзик, Хомяк, Кирич, Фредина, Ґаврис, В. Пащак по $2; Цигала, Гаврих, Маланчин, Бученський, Крухан, Ямчишин, Івашків, П. Козлишин, Михальчин і Терещук по $1; Стецій, Броніцький по 50 цнт.: Олійник 45 ц.; Єдиняк 30 ц.; Нан... 25 ц.

З Воррен, Огайо, прислали на кн. банкову через п. Глинного. Жертводавці: Глинний і Муринський по $2.50; М. Любянецький, Карпович і Бабій по $2.00; Нагори, Краснопера і Карпович по $1.00; Пезушок 50 цнт.

Всім жертводавцям складає комітет щире спасибі.

**Справоздання комітету за 6 місяців:**

| | |
|---|---|
| З жертв впанцуло | $438.40 |
| З колядів | 156.75 |
| Чистий зиск з 2-ох балів | 447.11 |
| Чистий зиск з представлення | 67.54 |
| Разом | $1.109.80 |
| На банк. кн. знаходиться | $1.012.00 |
| Розходи за 6 місяців були | 21.60 |
| У касіера знаходиться | 76.20 |
| Разом | $1.109.80 |

**(Примітка складача:** Цю суму повинен комітет негайно переслати до краю).

Рдимці зборівського повіту:

Просимо основати по Ваших плейзах комітети допомоги українській ґимназії в Зборові. Покажім сусідним повітам, що ми не є тими, чим були наші батьки. Покажім ділом, що і наш округ належить до свідомих повітів Галичини. Поможім братям нашим піднестись просвітно на рівний степень з другими Бо єсли ми з Америки не поможем, то в нашім повіті в біді і нужді, яку переносять наші рідні, запанує темнота, оспалість і знова віками будемо співали „Мир вам братя". Взиваємо також тов. з Бостону не висилати дрібних жертв до поодиноких осіб, бо через Ваших кільканайцять долярів приходить до незгоди. Ви знаєте, що в краю тепер безголовє. Це Ляхи кидають кість незгоди поміж наших братів. Даймо їм пораду і поміч, але таку, щоби могли щось за ню вдіяти. Ваші жертви були на школу, а їх обернено на дзвін, фелон і пліт. Нам просвіти треба, а дзвони можуть заждати. Нам вже в ухах дзвонить. Просимо ще раз перед висилкою порозумітись з нюйорським комітетом на адрес: Ukrainian Committee, 55 Ave. B. cor. 4th St., New York.

**М. Хомяк.**

А. Падолист.

## НЕ СУМУЙМО!

**Нехай ми гнані і голодні**
**Гнієм в далекій чужині, —**
**Та не вгасити мрій безодніх,**
**Які киплять в серцях народніх**
**До краю, що палй в огні.**

**А чи змоглиб же на чужині**
**Роскоші нас причарувать?**
**О, ні! бо кожної хвилини, —**
**Ми прагнемо для України**
**Храм щастя й волі будувать.**

**Нехай лютує кат в останнє,**
**Бо не згасить йому вогня,**
**Що розгораться в повстання,**
**Не спинить нашого змагання —**
**Здобуть Україні життя!**

**Не час для гірких сліз, розпуки**
**І безнадійної журби!**
**— Протягнемо на зустріч руки,**
**Щоби полекщить братні муки**
**І спільно стать до боротьби!**



А. Падолист.

## ВТРАТА.

**Засвітив каганчик і вночі шукаю...**
**Та що загубив я? Чи кохання маю?**
**Чи святі надії на Весну життя,**
**Чи те, що не має собі вороття?**
**Ой не те в темряві я знайти бажаю...**
**І коли я власне серденько розкраю**
**Не знайду я в ньому віри у людей,**
**Бо куди не глянеш — всюди фарисеї!**

## ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 2. с. м. відпровадила українська громада в Шикаґо, Ілл., на вічний спочинок тлінні останки громадянки **Наталі Гриневецької,** котрої молоде житте скосила смерть в молодому віці, бо прожила покійна всего 32 роки.

Шикаґовська українська громада прощала покійну з великим жалем і болем, бо понесла у ній велику втрату.

Покійна Наталя, дочка пок. священика Захарія Підляшецького, пароха в Монастирисках, в Галичині, котрого Ляхи по нападі на наш край замучили на смерть звірськими муками, за те тільки, що двох його синів служило в Українській Галицькій Армії.

Покійна Наталя родилась в Перемишлі, де спершу її батько був священиком. Потому жила в Монастирисках, а середні і висші студії покінчила в Чернівцях на Буковині.

Мала вона теж талан до музики і співу, які студіювала. Вже в Чернівцях вона виступала на концертах яко солістка сопраністка.

Співала вона на ювилею в честь Лисенка у Львові. Там зістрілася з Лисенком, котрий заохотив її віддатися спеціяльним студіям музики. Вона тоді виїхала до Відня, де скінчила музичну консерваторію.

Опісля віддалась за д-ра Степана Гриневецького і виїхала з ним до Америки.

Др. Гриневецький осів в Шикаґо, де виконував лікарську практику. Там пок. Наталя розвела успішну діяльність серед Українців на музичному полі. Десять літ тому зорґанізувала Український Хор, який опісля прибрав назву „Боян". В 1916 році виступила з тим своїм вишколеним хором на виставі „Вор Експозишен" і сей виступ заінтересував дуже Американців, а коли писали про сю виставу з Вашинґтону, шикаґовські Українці отримали похвалу за її працю і участь з іншими народами. Про сей виступ писала широко часопись „Шикаґо Дейлі Нюз" і другі американські часописі. На сій виставі покійна обняла була диригентуру хору американського з 300 осіб під назвою „Інтернешенел Корос", за що була отримала подяку з Вашинґтону.

Покійна була знана в Шикаґо як одна з невтомних діячок. Не було такого хору в Шикаґо, яким вона не диригувала-б.

Більше як рік була також редакторкою часописі „Україна", яка виходила в Шикаґо. — Завдяки її праці Шикаґо має знамениті співові сили, які тільки вимагають злуки.

Треба згадати теж, що покійна була предсідателькою Українського Жіночого Союза, де немало праці положила. При заснованню жіночої Січи сотні 23. стала Січовичкою.

Бажала дожити хвилі побачити вільну Україну, та лиха доля не судила їй. Завчасу скосила її смерть. Покійна відчувала свій близький конець життя і ще дожила хвилі, що дня 13. мая с. р. виступила зі своїм хором „Бояном" на концерті де співали й інші хори українські. Сей концерт був її пращальним концертом.

Покійна полишила в жалобі і смутку мужа в Шикаґо, брата у Відні, і стареньку матір в Галичині.

Пером їй земля — вічна їй память!

## З ГОЛОСІВ ПРЕСИ.

### Чи зі старого краю повинні Українці їхати до Канади?

(З віденського „Українського Прапора)

Чи зі старого краю повинні сюди їхати?

Се складне питаннє і треба його поділити.

Селян і хліборобських робітників дуже тут потрібно. Землі доволі й можна її одержати навіть даром. В одній тільки канадійській провінції Альберті є тепер вільної землі (гомстетів) на 50.000 господарств або 8 мілїонів акрів! Можна брати зараз. Але рільничі прилади тут дорогі. Хто має свояків або добрих знакомих повинен докладно розвідатися в них, які відносини в даній околиці та щойно тоді їхати. Декуди наші фармері маються добре. гарно мешкають, мають авта гарну худібку. Але богато їх захопила военна кріза: хліб тоді був дорогий і вони рахуючи, що й по війні так буде, докупили на кредит ще по фармі, а часом і більше. Тимчасом ціни на хліб упали дуже, на худобу також, господарські прилади й инші потреби не зменшилися в ціні, навіть процентів затягнено довгу не можна сплатити — і приходить утрата й того, що перед війною мали. Америка наложила велике цло на канадійські продукти хліборобські, Канада знов на американські товари — а все те відбилося важким тягарем на фармерах.

А Знов робітничі відносини такі: Возьмім для прикладу містечко Портдж ля Прейрі, де на 7000 душ є около 300 українських робітничих родин. Вони працюють при зелізницях по 8 годин денно. За годину беруть по 30 до 35 центів. За роботу тяжко, а в зимі майже цілковите безробіттє. Ратуються тим, що заощадять в літі й бульбою, яку садять на своїх огородах, бо майже кожда родина має свій дімок і звичайно й огород, куплені або побудовані за лучших часів. Казали мені, що не лекше вже тут, як було в Галичині перед війною. Мають малу церковцю, що коштувала їх 3000 дол. і дзвіницю за 400 дол. і 1 дзвін за 150 дол. Відправа що третий тиждень. Священик доїзджає. Є ще й православна церква. Чит. „Просвіти" ім. Шевченка має 120 членів, Робітничий Дім „Зоря" 35. Дім „Просвіти" коштував їх коло 6000 дол., виплачений; дім „Зорі" коло 4000 дол. (довг ще є). Мають два брацтва, жіноче має готівки коло 300 дол., мужеське 550 дол. Діти ховаються не зле, до 30 ходить до англ. каледжу, і навіть у Монтреалю в семинарії. Дітий у наших родинах пересічно більше ніж у Англійців і наші діти здоровіщі. Ревматизми й сухоти часті від сильних простуд, бо зміни клімату тут наглі. Діти вже на половину говорять по англійськи.

В більших містах, особливо на сході, відносини зовсім інакші. хіба що кріза наступить. А кризи доволі часті.

В „майнах" (копальнях угля) також не все є робота. Часто майна працює тільки 2—3 дні на тиждень.

Словом — і робітникови їхати тільки тоді, коли має тут свояків або добрих знакомих, які його наперед докладно поінформують про місцеві відносини. Тепер промислових робітників не пускають, тільки земельних.

Для всіх, що сюди хотіліб їхати: Не раджу їхати слабовитим, навіть якби їх перепустили. Бо клімат тут острий, харч інакший, а лїченнє сильно дороге і — не таке, як в Европі. Лікарів мало й воно перетяжені працею. А приїзні звичайно мусять тут відхорувати „своє" — ізза зміни клімату й харчу.

Ніде не бачив я так багато передчасом посивілих мужчин і жінок, як у Канаді. І ніде такої маси окулярів на очах, як тут; скрізь зустрічаєте ті канадійські окуляри в рогових оправах, на рівних рогових „держаках".

А інтелігенція може їхати?

Се найтяжше питаннє.

З виїмком солідних священиків і учителів які в Канаді ще богато знайдуть місць, що до всеї иншої інтелігенції поставивби я такі засади:

1. Їхати сюди тільки після засягненя докладних інформацій щодо відносин у тій місцевости чи околиці, куди хто думає їхати.

2. Бути приготованим до фізичної праці з початку (до чого, як відомо, необхідний „тренінг", вправа).

3. Вибити собі з голови, що тут можна „верховодити" або мати відразу якісь „політичні впливи". Особливо ніякого „впливу" не мати-ме той, хто прийде на службу, заанґажований згори до якоїсь ґрупи. Впливи можнаб виробити собі щойно тоді, якби прибувший інтеліґент став маєткововг незалежний. А се дуже тяжко.

4. Треба доконче знати бодай троха анґлійську мову, аби порозумітись.

(Укр. Прапор").

**Др. О. Назарук.**

—o—



## МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130 повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 16 червня о годині 7.30 вечер в Укр. Нар. Домі під ч. 217 Іст 6-та ул. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження. Присутність кождого члена пожадана. — Н. Марків, рек. секр.

НОРТУМБЕРЛЕНД, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 357 повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться о 2. годині пополудни в неділю, 17. червня в домі під ч. 724 Дук ул. На порядку нарад піврічне справозданє і другі справи до полагодження. — Т. Пентелей, пр.; А. Візний, секр.

ВЕСТ ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62 повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 17. червня в Українській гали під ч. 6177 Ґленмор. На порядку нарад важні справи і звіт з балю. Кождий член має вирівнати свої вкладки, бо інакше буде суспендований. Неявившійся член заплатить кару 1 дол. а урядник 2 дол. — Н. Вовк, предс.; В. Бідей, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. о. Николая, від. 104 повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться о 7. годині вечером в четвер, 14. червня в гали Івана Ваверчака під ч. 782 Стейт ул. Буде здаватися рахунки. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги. Неявившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — М. Вітів, предс.; В. Стецко, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Петра і Павла, від. 27 повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 17. червня в парохіяльній гали під ч. 93 Вен Бюрен ул. На порядку нарад важні справи. Неявившійся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Лешків, предс.; В. Гладкий, секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48 повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 17. червня в церковній гали. На порядку нарад є важні справи, тож проситься всіх членів явитись. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Т. Катулька, предс.; М. Ількі̇в, секр.

ВИЛКСБЕРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223 повідомляє своїх членів, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, 17. червня о годині 3. попол. в церковній гали під ч. 635 Н. Рівер ул. На порядку нарад буде справозданне касове і контрольної комісії з пів року. Котрий член не явиться, заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — С. Фещак, предс.; Г. Ґулька, секр.

БОСТОН, МЕСС. Тов. Дружина Кн. Данила, від. 238 повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться о 12. годині вполудне в неділю, 17. червня в церковній гали під ч. 136 Арлинґтон ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. Кождий член має явитися. — Д. Сілінський, предс.; П. Музика, секр.

ПОРТЛЕНД, ОРЕГОН. Отсим подаю інтересованим до відома, що моя теперішна адреса є: Gabriel Pelech, 104 Monroe St., Portland, Oregon, секретар 92 від. У. Н. С.

СТАМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться 17. червня в Редмен гали о 3. годині пополудни. Всі члени і урядники повинні явитися. Хто не явиться, заплатить кару після статута. — С. Корівчак, секр.

## ПОДЯКИ.

Я, член відділу 127 У. Н. Союза в Бофало, Н. Й., складаю подяку Головному Урядови за отриманий чек в сумі $50.00. Нехай наша організація зростає як найбільше, нехай стане сильною, а тоді неодному каліці і несоєсібному до праці дасть дожити віку. Ще раз дякую за тих 50 долярів, бо якраз тепер дуже а дуже я потребуючий був. — **Василь Паньків.**

Я, низше підписаний член 49-го відділу У. Н. Союза з Торонто, Онт., Канада, складаю сердечну подяку головному урядови за виплаченнє мені 25 долярів з фонду убогих. Мушу признати, що се правдивий фонд для бідних, бо я одержав поміч вчасі, коли був слабий на запаленне легких і від чотирох місяців не міг прийти до здоровля. Тож я раджу всім Українцям, щоби вступали численно в ряди У. Н. Союза, де можна найти в нещастю велику поміч. Здоровлю всіх членів У. Н. Союза. — **Михайло Дзюрман.**

### NORTHAMPTON, PA.

Хвальна Редакціє:—

В залученню пересилаємо на Ваші руки $35.40 дохід з представлення рухомих образців в Лірік театрі з дня 2. і 10. червня. Сей дохід просимо поділити так: Інвалідам $12.00, сиротам $10.00, політичним вязням $10.00 а решту $3.40 відтягніть за надруковані для нас роскидки. — Повисшу суму адм. „Свободи" одержала і квітує її як висше.







## ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

# БЕРИ ВСЬО, ЩО В ХАТІ!

**Оповідання з життя запорожських збігців.**

Свобідно за **Майом.**

(3)

— Забудь про се. То не моя руко... Розпука кинула ніж затим, що відобрав мені всяку надію... Кажи, що маю робити. Дай медицину!

— Я ще не бачив недужої, отже не можу знати, яку медицину дати їй. Нехай прийде сюди, або заведи мене до неї!

Турок відскочив від лікаря. начеб побачив перед собою сорокату гадину.

— Ти здурів?! Чи сонце спалило твій мозок? Жінка мослїма, на котрій спочило око чужинця, мусить умерти.

— Буде навпаки. Вона вмре, як її не побачу, не почую живчика, не вислухаю відповідей на мої питання.

Турок надумувався. Він уже чув, що лікарі-християне не лічать на віддаль заклинами і талїзманами.

— Чи скажеш мені наперед, — спитав, — про що будеш її питати?

— Скажу.

— Мусиш узяти її за руку?

— Мушу.

— Лише за руку?... Більше не позволю, хоч би мала вмерти таки зараз, на наших очах!

— Лише за руку, зараз над долонею.

— Позволю, але тільки на одну мінуту... Чи мусиш бачити її лице?

— Лише очи. Зрештою лице може бути заслонене... Ще одно потрібне мені. Вона мусить пару разів пройтися по кімнаті передо мною.

— Добре. Зараз звелю привести недужу сюди.

— Ні, не так. Я забув сказати тобі, що мені треба бачити її житло. Мушу до неї.

— На що тобі се? Тут вона буде така сама, як у гаремі. Вона недужа, не її кімнати.

— Щоби пізнати саму недугу, лікар мусить знати передовсім причину недуги. Буває, що причиною є житло. Але се може виміркувати лище лікар.

— Не відступиш від сього жадання?

— Не відступлю, бо інакше вона й мимо ліків могла би вмерти.

— Добре. Тепер скаже, про що її будеш питати?

Браткович вичислив питання. Турок пильно слухав, але не знайшов у них нічого такого, щоб його жінка не могла чути, або що не могла би відповісти.

— Зажди хвилю, — сказав, — зараз верну і поведу тебе до неї.

Турок вийшов, щоби з хати вигнати службу, бо ніхто не смів знати, що чужий мужчина, ще й невірний, переступає поріг його гарему. Також приготовив Зулею на прихід лікаря.

— Ходи! — сказав, коли вернув із гарему. — Підеш до неї і оглянеш її кімнати. Її саму також побачиш, але заслонену. Можеш покласти свою руку на її живчик. І говорити можеш з нею. Але не забудь, що тільки про те, що сказав мені і на що я вже згодився. Як скажеш одно зайве слово, то мій кинджал пробе... не тебе, бо ти чарівник-характерник, але її. Має вмерти, то нехай умре від мого заліза... Ходім!

Пройшли кілька кімнат.

— Тут мій гарем, — сказав Турок, розгортаючи тяжку занавісу. — В сій кімнаті куняє вдень, а вночи спить старе опудало, слуга жінки. Вона каже, що жінка недужа від пристріту. Але то дурна баба. Я знаю, що причина недуги инша...

Пройшли кімнату і Муртаза відхилив занавісу до другої.

— Се кімната жінки. Але її тут нема, вона в третій.

Увійшли. Кімната була велика і ясна. Поміст і стіни були вистелені перськими коврами. В кімнаті було повно дрібничок, які моглиб ущасливити неодну жінку. Все те, що Браткович бачив тут, свідчило, що Муртаза не жалував нічого, щоби догодити своїй жінці. Коли лікар уже оглянув місце постійного прожитку недужої, Муртаза підійшов до послідних дверей і тремтячими руками відгарнув послідну занавісу. Муртаза вступив перший в сю кімнату, Браткович за ним.

Під стіною просто дверей стояла жінка, закутана в шовки так, що з неї самої можна було добачити тільки маленькі ніжки в оксамітних, золотом тканих сандалках і очи. Браткович розпочав питати. Турок не мав причини до невдоволення, бо лікар справді ставив лише ті питання, на які Муртаза був згодився.

Коли на жаданнє лікаря Зулея витягла зпід намітки руку, той трохи на голос не розсміявся. Рука була так обкутана, що з неї видко було тільки пунктик, де, на думку Турка, був пульс.

— Сей бандаж треба зняти, бо не почую пульсу, — сказав лікар.

— Здійми! — прошипів Турок.

Зулея втягла руку назад під намітку і по хвили висунула малу, худу ручку. На Пальци був перстень з перлою. Браткович хотів спитати її, чи вона у Муртази по неволі, але не було як. Турок ні на крок не відступав від них, не зводив з нич очей. Запорожець також не смів спитати її, чи вона письменна. Не подумав про се раньше, отже не спитав Турка, чи позволить питати її про таке. З її відповідей виміркував лише тільки, що вона не Туркиня, що мабуть Сербка. Він говорив до неї болгарсько - сербсько-українською сумішкою, вона відповідала по сербськи. Муртаза розумів їх, бо знав славянські мови Балкану.

Лікар пустив руку недужої і призадумався. Турок гадав, що він думає про недугу, про те, як лїчити. Силкувався вичитати з його лиця, яка в жінки хороба і чи можливий ратунок. Мовчанка лікаря нетерпеливила його.

— Отже?... Поможеш?... — спитав.

— Недуга тяжка, але не безнадійна. Я буду трібувати. Як до мого знання ще прийде Божа поміч, то може поборемо лихо. Ліки, потрібні на початок, має мій слуга, що лишився на подвірю.

— Ходім до нього.

— Ні, піду сам. Ти тут потрібний. Сядь проти недужої і возьми пульс. Ось так. Ті пальці поклади тут. Чуєш пульс?

— Чую.

Браткович нарошне дав Муртазі ту роботу, щоби сидів плечима до входу і не бачив того, що там діється.

— Отже я піду по медицину, а ти рахуй. Тут коло тебе кладу мій годинник. Верну найдалі за пять мінут. Ти рахуй аж до хвилї, коли знов стану коло тебе. А весь час дивися на руку недужої.

На порозі лікар став і озирнувся. Муртаза сидів перед Зулеєю, плечима до виходу. Очи Братковича зійшлися з поглядом Зулеї. Тоді він показав рукою згортку занависи і вийшов. Ідучи до Ашмата, вийняв із кишені пару старих листів. Від одного віддер два кусники незаписаного рубця. Надіявся, що як вона письменна, то зрозуміє його болгарсько-сербсько-українську сумішку. На одним окрайці паперу написав:

„Чим тобі помогти?"

Обвинув писальце сею писулькою і чистим окрайцем паперу. Вертаючи з коробкою до гарему, всунув суверток у згортку занависи при дверях. Зулея мусіла бачити се, бо коли він увійшов, глянула на нього і моргнула. Турок сього не бачив, бо все ще сидів непорушно перед дівчиною, вліпивши очи в її руку.

— Кілько нарахував? — спитав його Браткович.

— Мені рахунок помішався, — відповів збентежений. — Коли дорахував до трицять, сховалися мої пальці. Заки знову знайшов живчик і дорахував до десять, ти вже повернув.

— Є тут вода?

Турок подав йому золоту чарку, в котрій була вода. Браткович впустив до чарки пару крапель якоїсь медицини на успокоєннє і звелів їй випити половину.

— Тепер, — сказав до Турка, — ходім до першої кімнати. Вона нехай ляже і лежить спокійно яку чверть години. Тоді вернемо і побачимо, чи мої краплі зробили своє. Як ні, то треба буде дати якусь сильнійшу медецину.

— Буде здорова? — спитав Турок, коли опинилися в першій кімнаті.

— Гадаю, що буде. Але мусиш робити всьо точно так, як тобі скажу. Не гадай, що вистане сама медицина, бо у неї головне джерело недуги не в тілі, а в души. Щоби медицина помогла їй, вона мусить бути пару днів сама саміська. Ти не заходи до неї цілком.

— Але крізь занавісу говорити з нею можу?

— Не вільно! До гарему взагалі не заходи, ні до першої кімнати. Евнуха також не впускай до неї.

— Евнуха не маю. Як я дістав Зулею, то випродав увесь гарем. Тоді й евнуха нагнав.

— І всю службу держи від неї здалека. Кажеш, що при ній все сидить якась стара баба. Отже та стара нехай іде до неї хиба лише тоді, коли мусить що занести їй, або винести. Але й се лише тоді, коли Зулея сама прикличе. Вночи, крий Боже! Стара баба нехай спить у першій кімнаті гарему. Я прийду ще двічи, тричі.

— Без мене? Без мене до мого гарему?! Таке в нашій вірі ще не бувало!

— Ані без тебе, ані проти твоеї волі. Як я тобі заборонив зазирати до неї, то думав лише тоді, коли мене нема. Як я піду до неї, то й ти можеш. Лише сам не заходи до неї доти, доки не скажу тобі, що вже можна. Як мені треба буде розмовитися з нею, то се буде так само, як нині, лише за твоїм попередним дозволом.

— Як довго все те має тревати? Я довго не видержу!

—Найдовше три, чотири днї. До тої пори, або буде цілком здорова, або вже ніщо їй не поможе. Але, гадаю, що буде добре. То зараз покажеться. Вже минуло більше ніж чверть години. Ходім до неї. Ти іди наперед. Сядь проти неї і рахуй пульс. Я цілком до неї не приступлю. Буду стояти при вході.

Пішли. Турок приступив до недужої, сів, взяв за руку і став числити. Браткович сягнув рукою у загортку занависи. Дівчина зрозуміло його бо витягнув скруток паперу, але не такий, як був укинув. В папірчику було щось тверде, але не писальце. Сховав у коробку. Турок далі числив голосно удари живчика.

— Досить! — сказав лікар. — Медицина ділає. За годину нехай випе решту. Нині я тут непотрібний. Завтра знов прийду.

— Мені вже легше, — шепнула до Муртази. — Я голодна. Пришли мені пару дактилів. Спитай лікаря, чи можна.

Муртаза глянув допитливо на Братковича. Коли той хитнув головою на знак, що можна, Турок аж підскочив з радости. Вибіг, щоби прислати слугу з дактилями. При тім не забув потягнути лікаря за собою, бо самого з дівчиною не лишив би його ні защо в світі. Плеснув в долоні і з бічної кімнати вийшла стара баба. Оголомшений радістю забув, що ніхто не сміє бачити чужого мужчини в його гаремі.

— Принеси вітку дактилів! — крикнув до баби. — Але зараз, стара відьмо!

Коли Турок стояв під дверми, дожидаючи слуги з дактилями, Браткович, відвернувшися від нього, відчинив свою коробку з ліками і розвернув папірчик. Вилетів перстеник, котрий раньше бачив на пальци недужої. На папери стояло по сербськи:

„Спаси мене! Мої батьки в Чорногорі коло Цетині. Мене вкрали і спродали Муртазі. Сеніца".

Більше й не могла написати, бо на маленькім окрайци паперу вже не стало місця. Стара принесла дактилі, котрі Турок ухопив і пустився до недужої. Козак заступив йому дорогу.

— Ти вже забув, що я сказав тобі? Хочеш, щоби подужала, то поводися точно так, як я кажу. Не заходи до неї яких пять днів. Щоб їй моя медицина не пошкодила, її душа мусить мати спокій. Дактилі нехай занесе баба.

Турок приказав дактилі занести до недужої і з гостем вернув до селямліку, де Ашмат дожидав свого пана. Браткович передав йому коробку, велів вийти з хати і ждати на подвірю.

— Кілько жадаєш за нинішній день? — спитав Турок лікаря, витягаючи гаманець повний золотої монети.

— Про се ще пора говорити. Як недужа вже цілком буде здорова, даш мені, що сам схочеш. Щось, що би було на памятку.

— Але всеж таки...

— Хиба думаєш, що я тобі вже цілком непотрібний... Хиба не хочеш, щоб я ще раз прийшов?...

— Я так не думаю. Приходи, хоч би ще раз нині... Як цілком подужає, то жадай, скільки хочеш. З отсеї хати можеш тоді взяти всьо... Хочби й саму хату з усім, що в ній є. Але Ашматови позволиш зараз щось дати...

— Кажеш, — перебив Браткович, розглядаючися по селямліку, — що як подужає, то з сеї хати можу взяти все, що схочу?... З цілої хати, чи лише з сеї світлиці?

— З цілої хати! Все... І саму хату.

(Дальше буде).

# ЛИСТ В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ В ЗБОРОВІ

(Писаний до М. Хомяка в Ню Йорку).

Впов. Пане!

Щирий привіт засилаю всім моїм знакомим Зборівчанам. Зvoльте і Ви, Дорогий краяне і своячe приняти від мене найсердечнійші желання з празником Різдва Христового і Нового року. Щиро дякую Вам за посилку „Свободи" з дня 25/11 1922, ч. 275, в котрій відчитав я відозви підписаної Вами про заснованнє комітету і поширенє збифання датків на зборівську укр. гімназію. Вістка справила мені невимовну радість, що ідея за освітою нашого поневоленого народу в старім краю відгукнулась великим відгуком за океаном, що наш робучий народ жертвує гріш, добутий тяжкою працею, на освіту братів, бо пізнав що тільки освітою добудемо для народа волю і силу. Хай буде Вам честь і слава! Ваша народня праця буде записана золотими буквами в серцях грядучих поколінь зборівщини. Справа нашої гімназії представляєсь оттак: В р. 1913 засновані були курси гімназіяльні. З добрим успіхом пішло до шкіл 48 хлопців. Придбаними фондами в касі зад. закуплено дім (бувша аптика), викуплено і приготовано за моїм починком площу в центрі міста, на котрій то площі має стати гімназія. І певно, що бувбим до нині довів до сего, если би не світова війна. Вона знищила наш повіт і місто Зборів майже в цілости; на щастє в місті остався дім Тов. Зад., досить знищений та осталась площа, на котрій гімназія стати мусить. Коли би була Австрія або колиб була держалася наша держава, все булоби гаразд, а так лютий ворог знищив всі наші каси валютовою заміною на марки без вартости, так що каси ледво дихають. Дім нашого Тов. Зад. зареквірували. Сидять 4 роки, не платять ніякого чиншу, дім нищать дальше, а ми не маєм де помістити ані бюр каси, ані гімназії. Дім має 11 кімнат; булоби на школу і касу. Фондів у нас тепер тяжко придбати, бо все зруйноване і нищене дальше ворогом аж жаль серце стискає!

Помагайте Дорогі Земляки видобути рідний край з тяжкої вікової неволі та жертвуйте на Рідну Школу, бо в школі наша будучність.

Справами Рідної Школи займаєсь тепер в повіті філія Українського Тов. Педагогічного в Зборові, а справи фінансові веде Товариство Задаткове в Зборові. Всякі грошеві датки належить прислати під адресою Т-ва Задаткового, бо тільки в сей спосіб всякі датки не загинуть в злобних руках, або людців непокликаних. Дійшло до мого відома що з Зборова висилали просьби до Америки на адреси Зборівчан о датки на гімназію. Недавно з Бостону прислали 100 долярів, але готівка та попала в руки людей, котрі до нині держать ту готівку, а часть видали на направу бараку (буцім дім філії Просвіти). Справу фінансову Рідної Школи веде Т-во Задаткове в Зборові, а гріш котрий вплине не піде марно ані сотик, тільки все на Рідну Школу. (Далі приватне).

Ваш **Данило Роговський**
в Зборові.



# МИНУЛАСЬ СЛАВА КОЛИШНИХ ДНІВ

Адальберт Гогенцолерн, син німецького цісаря Вільгельма, переїздив недавно через Виннипег (Манітоба, Канада), — і ніхто в місті навіть не знав про се.

Чого цісарський син їхав через Виннипег, відки, і куди, також ніхто не знає. Звісно лиш те, що він був з жінкою; всів на сібірський поїзд у Венкувері і поїхав до Монтреалю, відки мав пересісти на поїзд до Ню Йорку. Їхали як незнакомі, котрих ніхто про ніщо не питає, і які самі нікому про себе не говорять, а що не були окружені колишньою величавостю, то ніхто й не звертав на них уваги.

# САМОВБИЙСТВО УКРАЇНСЬКОГО ФАРМЕРА В КАНАДІ

В околиці Сентер, Саскечеван, Канада, пополнив самовбивство дня 26. мая с. р. фармер Михайло Димачевський. Отруївся трійлом від гофрів. Небіщик мав 58 літ і на фармі поселився три роки тому. Одначе фармерство не велось йому і з тої причини дійшло до непорозумінь в родині. Жінка покидала його хвилево і переносилась до своїх замужних дочок. Послідного разу забрала і меньших дітий зі собою і не верталась цілий тиждень. Аж 28. мая сусід завважив, що коні покійного ходять свобідно по полі. Пійшов подивитись, що сему за причина і застав у хаті холодного трупа. Димачевський написав перед смертю лист, що робить собі смерть не з бути а з біди і гризоти і завважив: „Уступаюсь вам з дороги, може без мене лекше вам буде жити".

**„В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**



# ДОЛЯ

Тихого спокою
  Бажа моє серце.
„Тепла, дай розради" —
  Душа тихо шепче.

Зболілі теж нерви
  Спочинку так жаждуть;
І змучені очі
  Спокійного сна ждуть.

„Колиж я спочину,
  Ох, любая мати?
Чи щасну годину
  Буду коли знати?

„Диви, всі щасливі
  Життем як радіють!
А я серед світа,
  Весни, лиш надію"...

„Вспокійся, мій сину,
  Не плач на недолю
Узбройся в завзяття.
  Здобудь собі долю!

„Вгартуй душі силу
  І волю зміцни!
Розвій пусті мрії
  Діточії сни!

„Бо ніт слабим місця
У нашого світа,
Хто жить хоче, сину,
  Здобуть собі життя!"

Прага, 20/XI., 1921.

**П. Ковальчик.**

# ЗБІЛЬШЕННЄ ТЕРОРУ В РОСІЇ

Останні дипльоматичні невдачі совєтського уряду відбились на внутрішній його політиці збільшеннем терору. З наказу Москви на північному Кавказі, Закавказі, Сибірі і в більших промислових пунктах знову переведені арешти серед інтелігенції, духовенства і робітників. Також переведено арешти серед старшин, які служили раній ше в білих арміях. „Державне політичне управлінне приготовлює цілу низку нових розправ. В Миколаєві підготовлюється розправа місцевої організації ес-ерів (соціялістів-революціонерів), яких обвинувачують між іншим за участь у підпалі елеватора. В Катеринодарі і Пятигірску має відбутись процес „зелених", в якому перед судом стане 140 козаків і селян. На черзі також само стоїть ціла низка нових церковних процесів. В Сибірі підготолюють процес ес-ерів і членів селянських спілок.



# В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

**Фотографії братств і товариств.** Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покриттє коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

**"SVOBODA"**
**83 Grand St., Jersey City, N. J.**



# ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ



Богдан Лепкий.

# В ГЛУХІМ КУТІ.

(4)

Нараз виглянуло сонце, освітило цвинтарні берези, обсушило людий і кілька промінів ясних кинуло до чорного гробу, щоби Ганці не було так дуже, дуже темно.

Люди ходили поміж могилками та перечилися де хто лежить, а діти лазили по вишнях, шукали на окоші суниць, або гойдали спорохнілими хрестами. Родичі гонили їх до хат.

Як люди вертали в село, то говорили, що покійниця вмерла від вроків, проклинали погані очі та шептали собі до уха, що Яцкові не ведеться, що йому хтось таке натворив.

Явдоху потішали ґаздині, що її донька піде просто до неба, а Яцка жалували ґазди, що під самі жнива втратив одну пару робучих рук.

Яциха йшла червона від сліз та підпирала голову рукою, як би її втримати не годна, а Яцко хитався, як дід.

Усі казали, що він остатніми часами якось дуже постарівся.

* * *

На другий день, хто лиш устав, біг до вікна дивитися, чи буде погода.

Але де там! Розкислося, як у пізну осінь, як після Покрови.

На дорозі болото, на долинах вода, на лісах дими. Роби, що хоч! Навіть воробці почали журитися. Зліталися стадами до села, голодні і змоклі обсідали плоти та цвірінькали.

А під вечір стада чорних ворон перелітали над селом з гамором та криками.

Яцко ходив хмарний, як те слотливе небо, до нікого не обзивався, лиш зітхав та бурмотів під носом.

— Пропала моя праця, пропав і я... —

Але в четвер показалося сонце. Боже! Як нараз повеселіло на світі, як зеленілася трава і листя, як усьо росло та доспівало на очах!

Пішов Яцко перекладати копи.

Зняв одну шапку, глянув, та лиш покивав головою. Стебло зелене як рута, пахне квіттем і росчиною, а така від нього горячка бе, що аж у носі крутить.

Сів Яцко та думає.

— Правду казав Михайло. Видно, що ті книжки тай ті науки все таки щось нібито знають. Треба було послухати сина.

Думає, коли чує — хтось йде.

Якісь сторонецькі жінки.

— Дай, Боже, щасливо!

— Дай, Боже, й вам!

— А куди то дорога до Кривого?

— До Кривого? — повторяє Яцко і розглядається доокола так, як би згубив ту дорогу.

— Йдіть просто, а потім коло пан-отцевої нивки гайта і знов просто аж до моста, а з моста скрутите на ліва аж до Мартинової верби, а там уже вам люди покажуть.

Жінки подякували тай пустилися йти, як би вони справді знали, котра то пан-отцева нивка і котра Мартинова верба. Але Яцко спинив їх.

— А вам до Кривого за чим?

— Ідемо до того хлопця, що може чули ви, людий лічить і всяку всячину знає.

— То там є такий хлопець? А я про його й не чув.

— Таже є. Від нас якосьту возили жінку, що має чорну хоробу і поміг. Або знов одному богачеві діти не хотіли ховатися, тай також поміг. На всьо, кажуть, поможе.

— А вам до того хлопця яке діло? — спитав Яцко.

Жінка засоромилася, а друга відповіла за неї:

— Багато говорити, а мало слухати.

— Ага! — притакнув Яцко, ніби вдоволений відповіддю, але з очий видно йому було, що хотів щось більше довідатися про того незвичайного хлопця.

— То, кажете, — почав знову — що він усьо знає? А може він удає та людий дурить?

— Не кажіть того! — почали обі жінки нараз. — Гріх казати. Таких як він, то йно десять на цілім світі, який світ великий! Навіть найстарші люди кажуть, що такого ще не видали. То, говорять, Господь милосерний змилувався над грішними людьми та післав його, щоби нам радив: „Най, — каже Пан Біг — бідний нарід не марнуєся, най з голоду не гине і за море не втікає". А пани, як провідали, що й куди, тай зараз жандарів післали, щоби приставити такого, а такого хлопця до суду. Ну, нічого. Приходить він до суду, а пани зараз до нього:

— То ти, — кажуть, — хлопче, ніби всьо знаєш?

— Усьо, як усьо, бо тільки Пан Біг есть усевідучий, але знаю багато такого, чого иньші не знають.

— Ну, щож такого?

— А що будь. От, возьмім на те, кілько в вас гроший в кишені.

— Ну кілько, кілько? — заціакавилися пани.

А він тільки на небо глянув, тільки подумав тай каже:

— Два срібні, ще й дві шістки і чотири нові.

Пан до кишені, перечислив тай тільки рукою дав знак, аби його пустили на волю. І з тої пори вже його не займають. Бояться!

— Велика божа сила і велике його милосердя над нами грішними! — сказав на те, зітхаючи, Яцко.

— Ну, але якже з ним зробилося, що він такий мудрий вдався? Чи так йому від роду?

— Деж там! Дитиною, кажуть, був він хирлявим, слабосилим та нагульковатим. Деякі хороби є — чіпалися його.

„То так нечистий хотів його збавити" — втрутив Яцко.

„Цілими днями — оповідала жінка — лежить бувало, як зимою — то на припічку, а як літом, — то в борозні, в городі, тай дивиться на небо.

А небо сине покрите білими хмарками. Раз якось у саме полудне каже він до своєї матери, а його мати бідна вдовиця: — Я вже всьо знаю, мамуню".

І з тої пори знає... Ну, але нам пора! Забалакалися ми з вами, а дорога далека! Бувайте здорові!"

„Ідіть здорові! — відповів Яцко. Та най вам Бог допоможе, щоби ви дізналися, чого вам треба!"

„Дай Боже! Дай Боже й вам" відповіли жінки, спускаючися із межі на доріжку. За хвилину зникли між буйними нивами и тільки їх червоні хустки з білими очіпками хиталися по филях колосся, як два блудні огники на болоті. А потім згасли... Довго дивився Яцко за ними, так довго, аж у голові доспіла нова думка.

(Конець буде).

**„В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**